

BoekStart in de kinderopvang

Basisdocument

1. Inleiding	3
2. Beleidskader boekstart in de kinderopvang	5
2.1 Aanleiding	5
2.2 Huidige situatie	5
2.3 Doelstelling	6
2.4 Resultaat	6
3. Omgevingsanalyse	8
3.1 Aanbevelingen	8
3.2 Sterrenchecklist	8
3.3 Evaluatie	9
4. Bedrijfsvoering: intern-extern	10
4.1 Stappenplan interne bedrijfsvoering	10
4.2 Bedrijfsvoering: personeel	10
5. Deskundigheidsbevordering	11
5.1 Aanvullende trainingen en modules	11
5.1.1 Verdiepende modules bij de train-de-trainer interactief voorlezen rondom taalaanbod	11
5.1.2 Meertaligheid bij boekstart	11
6. Leesomgeving	12
6.1 Leeshoek	12
6.2 Collectie	13
6.3 Beleid leesbevordering en mediaopvoeding	14
6.4 Activiteiten op het gebied van leesbevordering en mediaopvoeding	15
7. Activiteiten en ouderbetrokkenheid	16
7.1 Ouderbetrokkenheid	16
7.2 Ouderbetrokkenheid verhogen	16
7.3 Landelijke campagnes	17
8. Communicatie	19
8.1 Doelgroepen	19
8.2 Communicatiemiddelen	19
8.3 Communicatiemiddelen per doelgroep	20
8.4 Startbijeenkomst: communicatiemoment	20
8.4.1 Samenwerkingsovereenkomst: persmoment	20
8.5 Sociale media	20
9. Begroting	21
9.1 Exploitatiemodel boekstart in de kinderopvang	21
9.2 Stimuleringsregelingen	21
9.3 Werkwijze	22
9.7 Van idee tot uitvoering	22
9.4 Financiering	22
9.5 Relatie financiering met begroting bibliotheek en kosten backoffice	22
9.6 Btw	22
10. Netwerk	23
11. Veelgestelde vragen	24

1. Inleiding

Dit document is een update van het *Basisdocument BoekStart in de kinderopvang* (2017). Veranderingen in de context (binnen kinderopvang en Bibliotheek) en nieuwe inzichten uit onderzoek zijn aanleiding geweest voor deze update. Het Basisdocument richt zich op professionals die lokaal en provinciaal op strategisch en uitvoerend niveau betrokken zijn bij BoekStart in de kinderopvang. Het geeft houvast bij het opstarten van een nieuwe BoekStartlocatie, door middel van een uitwerking van de bouwstenen. Ook wordt het netwerk waarbinnen de Bibliotheek met de aanpak werkt globaal in kaart gebracht.

Het door Kunst van Lezen geïnitieerde BoekStart in de kinderopvang richt zich op de samenwerking tussen Bibliotheek en kinderopvang met als doel het versterken van het voorleesklimaat in de kinderopvang. BoekStart (in de kinderopvang) vormt het begin van de doorgaande leeslijn, met als neveneffect dat ouders en kinderen zich binden aan de Bibliotheek.

De Bibliotheek (directie en uitvoerende medewerkers) committeert zich bij aanvang aan de doelstellingen van BoekStart in de kinderopvang en vervult een spilfunctie in de uitvoering. Naast de subsidie van Kunst van Lezen investeert de Bibliotheek zelf inhoudelijk en financieel in het programma en dat wordt ook verwacht van de kinderopvang. Ook de gemeente wordt zo mogelijk (financieel) betrokken.

De Bibliotheek wordt als partner van de kinderopvang gepositioneerd op het gebied van taal- en leesbevordering. Kinderen worden via de kinderopvang gestimuleerd in hun taalontwikkeling en ervaren het plezier van voorlezen. Ouders worden hier met nadruk bij betrokken. Er vindt een afstemming plaats met de kinderopvang over een passend aanbod van de Bibliotheek. Uiteindelijk is het doel om kinderen van 0-4 jaar (en hun ouders/verzorgers) blijvend te bereiken. Taalontwikkeling en leesplezier nemen een centrale rol in.

Dit document biedt een handleiding voor de uitvoering van BoekStart in de kinderopvang. Aan de hand van zeven bouwstenen wordt BoekStart in de kinderopvang geïmplementeerd, geborgd en gemonitord. Het is een cyclisch proces: op basis van de Monitor wordt in samenspraak tussen Bibliotheek en kinderopvang het voorlees- en mediaplan bijgesteld of aangevuld. Het jaarlijkse voorlees- en mediaplan waarborgt een structurele opname van aandacht voor het voorleesklimaat in het beleid van de kinderopvang.

Behalve het invoeren van BoekStart in de kinderopvang op een enkele of een paar locaties binnen een kinderopvangorganisatie, kan de Bibliotheek ook kiezen voor BoekStart in de kinderopvang organisatiebreed. Dit biedt de mogelijkheid om binnen een kinderopvangorganisatie meer, liefst alle, kinderen te bereiken. Bij de organisatiebrede aanpak wordt een aantal bouwstenen centraal gesteld: collectie en leesomgeving, deskundigheidsbevordering en de taken van de voorleescoördinator. De voorleescoördinator bewerkstelligt onder meer dat de bouwstenen worden opgenomen in de werkwijze en het beleid van alle vestigingen van de organisatie. Hiermee wordt het programma BoekStart in de kinderopvang in de organisatie verduurzaamd. Zie voor deze aanpak het document [BoekStart in de kinderopvang organisatiebreed](#).

Om effectief in te zetten op het tegengaan van laaggeletterdheid en het vergroten van leesplezier is er binnen BoekStart in de kinderopvang het verdiepende programma BoekStart-BoekenPret. Dit programma moet ertoe leiden dat meer gezinnen boeken en lezen als een vast en onmisbaar onderdeel van de opvoeding zien om laaggeletterdheid preventief te bestrijden. In de [Handleiding BoekStart-BoekenPret](#) staat duidelijk uitgelegd hoe de programma's BoekStart in de kinderopvang en BoekenPret geïntegreerd kunnen worden gebruikt.

Een andere verdieping van BoekStart in de kinderopvang vormt het werken met digitale prentenboeken op de groep. Het (samen) bekijken van digitale prentenboeken heeft een aantoonbaar positief effect op verhaalbegrip en de woordenschatontwikkeling van jonge kinderen. In de brochure [Eén grote bundeling van taalactiviteiten. Effectief werken met digitale prentenboeken en de Monitor bij BoekStart in de kinderopvang](#) lees je over de bevindingen van een pilot die gehouden werd met zes bibliotheken. Hun praktijkervaring vormt een bron van informatie en inspiratie voor andere bibliotheken en kinderopvangorganisaties in Nederland. Daarnaast is tijdens de pilot ingezet op het effectief werken met de Monitor BoekStart. De Monitor heeft als hoofddoel de voorleesomgeving en het gedrag van de pedagogisch medewerkers op het gebied van leesbevordering in beeld te brengen. Daarnaast levert de Monitor informatie over beleid en organisatie in de kinderopvangorganisatie rond BoekStart in de kinderopvang.

Leeswijzer

Dit *Basisdocument BoekStart in de kinderopvang* biedt een handvat om binnen negen maanden een BoekStartaanpak neer te zetten bij de kinderopvanginstellingen in het werkgebied van de Bibliotheek.

Na het eerste, inleidende, hoofdstuk wordt het beleidskader voor BoekStart in de kinderopvang geschetst (hoofdstuk 2). Daarna volgt de beschrijving van een omgevingsanalyse om een goed beeld te krijgen van de huidige stand van zaken. Het gaat hier om het voorleesklimaat binnen een kinderopvang, de mate van contacten met de Bibliotheek en de wensen en behoeften van de kinderopvang (hoofdstuk 3).

Hoofdstuk 4 gaat kort in op interne en externe bedrijfsvoering: op strategisch, beleidsmatig en uitvoerend niveau.

Vervolgens komt deskundigheidsbevordering aan de orde. Hier wordt een overzicht gegeven van de door Kunst van Lezen ontwikkelde trainingen (hoofdstuk 5). Verder komen aan bod: de leesomgeving met leeshoek en collectie (hoofdstuk 6), activiteiten en ouderbetrokkenheid (hoofdstuk 7), en interne en externe communicatie (hoofdstuk 8).

Hoofdstuk 9 gaat in op het financiële aspect aan de hand van het exploitatiemodel BoekStart in de kinderopvang, terwijl hoofdstuk 10 een beeld schetst van de netwerken van waaruit BoekStart in de kinderopvang wordt uitgevoerd en ondersteund.

Ten slotte maken veel gestelde vragen (hoofdstuk 11) deze handreiking compleet. Via boekstartpro.nl biedt de Toolkit diverse tools voor de uitvoering van BoekStart in de kinderopvang: regelmatig wordt hiernaar in dit Basisdocument verwezen.

Dit *Basisdocument BoekStart in de kinderopvang* biedt de Bibliotheek -samen met de documenten [BoekStart in de kinderopvang organisatiebreed](#), de [Handleiding BoekStart-BoekenPret](#) en [Eén grote bundeling van taalactiviteiten. Effectief werken met digitale prentenboeken en de Monitor bij BoekStart in de kinderopvang](#) - een volledige aanpak van het programma BoekStart in de kinderopvang.

2. Beleidskader boekstart in de kinderopvang

2.1 | Aanleiding

Uit onderzoeken blijkt dat kinderen, die van jongs af aan zijn voorgelezen, gemotiveerd zijn om te leren lezen; ze blijken taalvaardiger te zijn, ze begrijpen teksten beter en hebben meer succes op school dan kinderen die niet of heel weinig zijn voorgelezen. Plezier verbinden aan lezen is daarbij een belangrijke factor, evenals de zorg voor een stimulerende taal- en leesomgeving. Zie boekstartpro.nl en lezen.nl.

Ouders zijn de primaire opvoeders van kinderen en hebben een grote invloed op de taalontwikkeling van hun kind. Daarnaast speelt de kinderopvang een rol, ook als het om lezen gaat; het bieden van een goed voorleesklimaat is een taak van de kinderopvang. Dit houdt in dat er voldoende boeken aanwezig zijn, dat er minimaal een keer per dag wordt voorgelezen en dat kinderen zelf boekjes kunnen pakken. En dat pedagogisch medewerkers kennis hebben van de leesontwikkeling van het jonge kind en van geschikte boeken. Het structureel inzetten op de verschillende onderdelen die samen bijdragen aan een goed voorleesklimaat in de kinderopvang is cruciaal. BoekStart in de kinderopvang voorziet hierin; de Bibliotheek is daarbij een onmisbare partner.

Redenen voor Kunst van Lezen om zich via de Bibliotheek te richten op de kinderopvang:

- Onderzoek: verschillende onderzoeken tonen het belang aan van een rijke leesomgeving en het positieve effect van voorlezen op de schoolloopbaan. Zie boekstartpro.nl en leesmonitor.nu.
- Het interdepartementale actieprogramma Tel mee met Taal (tot en met 2024) omarmt leesbevordering als effectieve preventieve strategie in de strijd tegen laaggeletterdheid. De uitvoering door bibliotheken van het programma BoekStart in de kinderopvang in hun werkgebied is een doelstelling binnen het bibliotheekbeleid.
- Wet Innovatie en Kwaliteit Kinderopvang (IKK): met als doel om de kwaliteit van de kinderopvang te verbeteren. Hierin is de vierde pijler 'Werken in de kinderopvang is een vak' van belang, waarin de professionaliteit van de pedagogisch medewerkers verbeterd moet worden. 'Coaching on the job' en het opleidingsplan met permanente educatie bieden bibliotheken mogelijkheden om hierin een rol te vervullen.
- De komst van Integrale Kind Centra vraagt om een bibliotheekvoorziening voor kinderen van 0-12 jaar.
- Intensivering van de samenwerking tussen onderwijs en kinderopvang: BoekStart in de kinderopvang vormt samen met de Bibliotheek *op school* de doorgaande leeslijn.
- Voorgenomen overheidsbeleid: de kinderopvang als basisvoorziening.
- Behoeftievoorziening: vanuit de bibliotheeksector en de kinderopvang is er behoefte aan helderheid en eenduidigheid over wat er op het gebied van leesbevordering beschikbaar is aan producten.

2.2 | Huidige situatie

In ruim tien jaar tijd is er veel bereikt. Uit de landelijke analyse van de Monitor BoekStart 2022-2023 waarin het voorleesklimaat binnen de kinderopvang in beeld is gebracht valt het volgende op:

- Bij alle deelnemende bibliotheken is een medewerker specifiek verantwoordelijk voor BoekStart.
- Bijna alle bibliotheken werken samen met peuterspeelzalen, kinderdagverblijven, JGZ-organisaties en gemeenten.
- Van de deelnemende locaties heeft 85% een voorleescoördinator en hiervan heeft 62% een voorlees- en mediaplan.
- Bij 67% van de kinderopvanginstellingen is er een uitnodigende voorleeshoek met een collectie voorleesboeken die regelmatig wordt vervangen.
- In 50% van de kinderdagverblijven en 66% van de peuterspeelzalen is voorlezen een dagelijks vast programmaonderdeel.

Uit het rapport [Voorlezen in de kinderopvang. Onderzoeksrapport 2020](#) (april 2020) naar voorleesklimaat binnen de kinderopvang in opdracht van Stichting Lezen blijkt dat het programma BoekStart in de kinderopvang effectief is. Bij deelnemende kinderopvangorganisaties zijn meer boeken aanwezig, wordt vaker voorgelezen, is meer aandacht voor voorleesbeleid en scholing en wordt er vaker samengewerkt met de Bibliotheek.

2.3 | Doelstelling

Het doel is om kinderen in de leeftijd van 0-4 jaar, hun ouders en pedagogisch medewerkers via de kinderopvang intensief met boeken en het lezen daarvan in aanraking te brengen door hen te binden aan de Bibliotheek en de relatie tussen kinderopvang en Bibliotheek te versterken.

Subdoelen

- Bevorderen van de deskundigheid van kinderopvangpersoneel.
- Pedagogisch medewerkers ondersteunen bij het uitvoeren en inzetten van leesbevorderingsactiviteiten.
- Ouders via de kinderopvang bewust maken van het belang van (voor)lezen en het opgroeien met boeken.
- Ouders via de kinderopvang bekend maken met de mogelijkheden van de Bibliotheek.
- Versterking relatie Bibliotheek en kinderopvang.
- Dienstverlening van de Bibliotheek aan de kinderopvang.
- Toename van bibliotheekgebruik door de kinderopvang, ouders en kinderen.

2.4 | Resultaat

Om de doelstelling te realiseren wordt er gewerkt met de aanpak die ook de Bibliotheek *op school* kenmerkt: de bouwstenen. Om de resultaten te bereiken wordt er gewerkt aan :

- Netwerk & Beleid
- Expertise
- Leesomgeving en (digitale) collectie
- Monitor
- Voorlees- en mediaplan
- Activiteiten/ouderbetrokkenheid

Bij de centrale bouwsteen Netwerk & beleid wordt gebruik gemaakt van de bouwstenen Voorlees- en mediaplan, Monitor en Digitale diensten. De bouwstenen Expertise, Leesomgeving en (digitale) collectie, en Activiteiten/ouderbetrokkenheid zorgen voor verdere versterking van het programma. Hieronder worden de bouwstenen toegelicht en verwezen naar websites waar meer informatie te vinden is.

Netwerk & Beleid

Bibliotheek, kinderopvang, jeugdgezondheidszorg en gemeente werken als netwerk aan een gedeelde visie en borgen de doelen in hun beleid. Zie boekstartpro.nl: [Toolkit Netwerk & Beleid](#).

Expertise

Bibliotheek en kinderopvang zetten hun expertise in om de voorleesprestaties en leesbevorderende inzet van de pedagogisch medewerkers (o.a. richting ouders) te verbeteren. Zie boekstartpro.nl: [Scholing binnen BoekStart](#) en de [Toolkit Expertise](#).

Leesomgeving en (digitale) collectie

Alle pedagogisch medewerkers, kinderen en ouders hebben toegang tot een actuele en gevarieerde (digitale) collectie in een inspirerende leesomgeving in de kinderopvang en/of in een (digitale of mobiele) Bibliotheek. Zie de brochure [Kwestie van Lezen, deel 5, De leesomgeving](#) (Stichting Lezen) en op boekstartpro.nl: [Toolkit Collectie](#).

Digitale diensten

Bij de implementatie en uitvoering van de aanpak is een digitale infrastructuur nodig. Denk hierbij aan relevante websites of de BoekStartapp voor het vinden van het juiste boek voor elk kind, of aan de benodigde devices voor het kijken en luisteren naar digitale prentenboeken en voorleesfilmpjes (via [jeugdbibliotheek.nl](#)).

Monitor

Alle betrokken pedagogisch medewerkers, de voorleescoördinator van de kinderopvang en de leesconsulent van de Bibliotheek vullen jaarlijks de Monitor in; de leesconsulent en voorleescoördinator stellen samen op basis van de resultaten het voorlees- en mediaplan op. Zie voor de uitvoering en rapportage op boekstartpro.nl: [Toolkit Monitor](#).

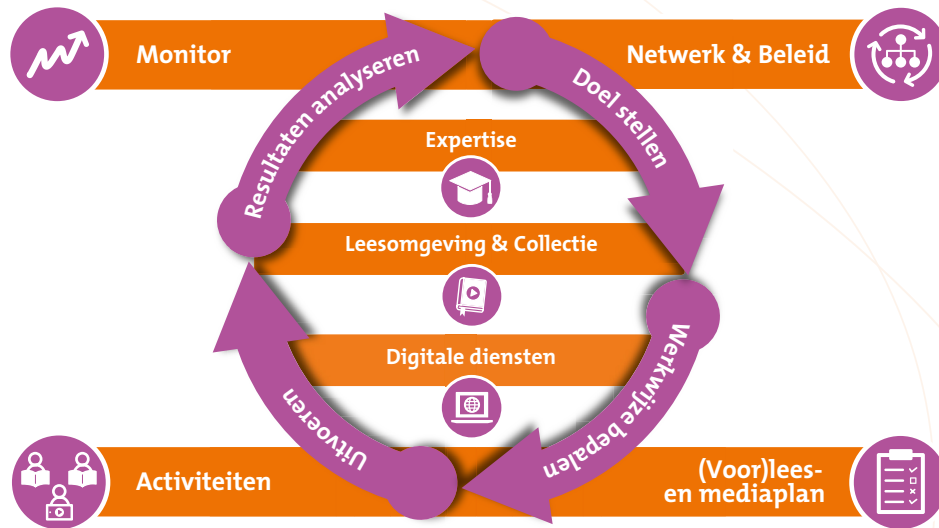
Voorlees- en mediaplan

De kinderopvang legt in samenwerking met de Bibliotheek haar visie, doelen en het jaarprogramma vast in het voorlees- en mediaplan. Zie op boekstartpro.nl: [Toolkit Voorlees- en mediaplan](#).

Activiteiten/ouderbetrokkenheid

In alle groepen is dagelijks aandacht voor voorlezen en er zijn een paar keer per jaar activiteiten voor ouders rondom de leescultuur thuis en mediaopvoeding. Zie de brochures [Kwestie van Lezen, deel 8, Ouders betrekken bij \(voor\)lezen](#) (Stichting Lezen) en [Ouderpartnerschap en lezen](#). Zie ook boekstartpro.nl: [Toolkit Activiteiten](#).

3. Omgevingsanalyse

3.1 | Aanbevelingen

De volgende aanbevelingen zijn voor de bibliotheken geformuleerd op strategisch, beleidsmatig en uitvoerend niveau. Soms betreft het een aanbeveling die in feite bedoeld is voor het kindcentrum, maar waar voor de Bibliotheek een actieve rol is weggelegd.

Aanbevelingen op strategisch niveau

- Functioneer als Bibliotheek bij een lokaal leesnetwerk als kartrekker of sluit aan bij een bestaand netwerk rondom VVE/Onderwijskansen en (voor)lezen.
- Neem als Bibliotheek contact op met het lokale ROC en bied actief stageplaatsen in de Bibliotheek aan voor pedagogisch medewerkers in opleiding.
- Bekijk welke subsidiemogelijkheden op lokaal niveau beschikbaar zijn voor deze samenwerking.

Aanbevelingen op beleidsmatig niveau

- Vul samen met de locatiemanager de [Sterrenchecklist](#) in.
- Benadruk als Bibliotheek het belang van voorlezen in het pedagogisch beleidsplan bij het kindcentrum.
- Zorg ervoor dat kindcentra de kwaliteit van lezen en voorlezen waarborgen voor baby's en peuters.
- Sluit aan op het belang van voorlezen aan baby's en de mogelijke onbekendheid hiermee.
- Inventariseer als Bibliotheek met welke stimuleringsprogramma's en thema's het kindcentrum werkt en probeer daar de dienstverlening op aan te sluiten (zie document [Relatie tussen BoekStart en programma's voor kinderopvang en voorscholen](#)).
- Om de borging en continuïteit te waarborgen kan de Bibliotheek een integraal abonnement aanbieden aan de kindcentra, waarbij leesomgeving/(digitale) collectie, projecten, advies en scholing in een compleet pakket aangeboden worden.

Aanbevelingen op uitvoerend niveau

- Organiseer trainingen *Interactief voorlezen*, *Werken met digitale prentenboeken* en *Voorleescoördinator* voor pedagogisch medewerkers en organiseer jaarlijkse opfrisbijeenkomsten. Zie op [boekstartpro.nl](#): [Opleidingen](#).
- Stel met het kindcentrum een jaarplan op, inclusief bijeenkomsten met de vaste contactpersoon, de voorleescoördinatoren, de ouders en de kinderen. Zie op [boekstartpro.nl](#): [Toolkit Voorlees- en mediaplan](#).
- Maak gebruik van digitale instrumenten om het contact met het kindcentrum te onderhouden, zoals een digitale nieuwsbrief, sociale media etc.
- Inspireer en/of instrueer pedagogisch medewerkers om zelf voorleesactiviteiten uit te voeren; draag dit als leesconsulent op hen over.

3.2 | Sterrenchecklist

Voor de implementatie van BoekStart in de kinderopvang breng je de lokale situatie in beeld door middel van een [Sterrenchecklist](#). Je vult zelf de vragenlijst van de Bibliotheek in. Zie ook de aanbevelingen in paragraaf 3.1. Ook kun je je informeren via de website van de kinderopvanginstelling. Lees daarnaast de (sub)doelen door die omschreven staan bij hoofdstuk 2.3. Naast de 'harde' cijfers is het van belang om in de eerste gesprekken goed af te stemmen op deze doelen.

Probeer te achterhalen hoeveel kinderen al lid zijn van de Bibliotheek. Dit is eenvoudig na te vragen door ouders een briefje mee te geven. Laat de kinderopvang communiceren dat het in het kader van het programma BoekStart in de kinderopvang van belang is. Mogelijk kan dan meteen de vraag gesteld worden of (en hoe vaak) de ouders met hun kind naar de Bibliotheek gaan en boeken lenen.

3.3 | Evaluatie

Voor de afronding van de projectperiode vraagt Kunst van Lezen na negen maanden om een evaluatie. Hiervoor is een verantwoordingsformulier (beschikbaar op boekstartpro.nl in de [Toolkit Netwerk & Beleid](#)). Ook dient de Bibliotheek de samenwerkingsovereenkomst in. De Bibliotheek en de kinderopvanglocaties vullen aan het begin van de periode de [Sterrenchecklist](#) in. Na negen maanden wordt een evaluatie uitgevoerd, waarbij de vragen uit de Sterrenchecklist terugkomen. Dit gebeurt door de Bibliotheek, waar nodig in samenspraak met de contactpersoon van de kinderopvang. De evaluatie is niet alleen belangrijk om zicht te krijgen op het effect van BoekStart in de kinderopvang, maar ook om resultaten zwart op wit aan te kunnen tonen. Behalve voor de subsidieverstrekker, kan het bijvoorbeeld van nut zijn bij het lobbyen bij de gemeente om BoekStart in de kinderopvang onderdeel te laten worden van het VVE-programma.

Jaarlijks worden alle deelnemende bibliotheken en kinderopvanginstellingen bevraagd naar de resultaten via de landelijke [Monitor BoekStart in de kinderopvang](#). De Monitor staat open in de maanden oktober - december. De resultaten uit de Monitor bieden de mogelijkheid om de doelstellingen - opgenomen in het voorlees- en mediaplan – (twee)jaarlijks te evalueren. Door (twee)jaarlijks nieuwe doelen te stellen wordt een cyclische aanpak van leesbevordering gerealiseerd.

4. Bedrijfsvoering: intern-extern

In de bedrijfsvoering van bibliotheken is de verankering in de samenwerking tussen voorschoolse instellingen en bibliotheken van BoekStart in de kinderopvang een belangrijk aandachtspunt (bouwsteen Netwerk & Beleid). Het voorschools leesbevorderingsbeleid is nog niet altijd een uitgewerkt onderdeel in het beleidsplan van bibliotheken. Het ontbreekt soms aan SMART geformuleerde doelen en een gerichte uitwerking in personeel en middelen. Omdat de educatieve rol van bibliotheken hoog op de agenda staat, vraagt de voorschoolse leesbevordering van bibliotheekdirecties duidelijke beleidskaders. Borging op strategisch, beleidsmatig en uitvoerend niveau zijn daarom de pijlers waar BoekStart in de kinderopvang naartoe werkt. In het [Beleidsdocument voor directie en MT Bibliotheken](#) is meer achtergrondinformatie te vinden voor deze beleidskeuze.

4.1 | Stappenplan interne bedrijfsvoering

Het Stappenplan interne bedrijfsvoering is een instrument dat de educatief specialist ondersteunt om beleidskaders af te dwingen. Door de zes stappen van het *Stappenplan interne bedrijfsvoering* af te werken wordt het proces doorlopen om gezamenlijk te komen tot een door de gehele organisatie gedragen project. Zie voor het [Stappenplan interne bedrijfsvoering](#) in de toolkit op [boekstartpro.nl](#) bij Netwerk & Beleid. Bij iedere stap van het *Stappenplan interne bedrijfsvoering* vind je toelichting op het onderwerp of voorbeelden.

4.2 | Bedrijfsvoering: personeel

Het projectteam bestaat uit projectmedewerkers met verschillende expertise op strategisch, beleidsmatig en uitvoerend niveau. Voorbeelden van deze expertises: collectievorming 0-4 jaar (het inrichten van een voorleeshoek en saneren van de bestaande collectie); account/gespreksvaardigheden (wensen en behoeften kinderopvang ophalen); didactische vaardigheden (workshop interactief voorlezen); kennis en vaardigheden leesbevorderingsactiviteiten. De verschillende competenties zijn geformuleerd in het [functiewaarderingssysteem](#).

5. Deskundigheidsbevordering

Het programma BoekStart in de kinderopvang wil op het gebied van leesbevordering de deskundigheid van pedagogisch medewerkers en bibliotheekmedewerkers verhogen. Uit de [vierjaarlijkse onderzoeksrapporten van Kantar](#) naar kwaliteit van de kinderopvang blijkt dat BoekStartlocaties het beter doen op de verschillende onderdelen van leesbevordering (zie [Meer aandacht voor leesbevordering met BoekStart in de kinderopvang](#)). Wel kan de deskundigheidsbevordering van pedagogisch medewerkers worden verbeterd. De Bibliotheek kan in de samenwerking met de kinderopvang hierin veel betekenen. Leesbevordering is immers de expertise van de Bibliotheek.

Om medewerkers van bibliotheken te motiveren, te inspireren en toe te rusten om aan de slag te gaan met BoekStart in de kinderopvang heeft Kunst van Lezen een opleidingstraject ontwikkeld.

Om medewerkers van de Bibliotheek toe te rusten om in de kinderopvang aan de slag te gaan is er de training Leesconsulent BoekStart. De overige trainingen spelen zich op twee niveaus af:

1. Train-de-trainer: opleiding waarbij bibliotheekspecialisten getraind worden om pedagogisch medewerkers van kinderopvanginstellingen op te leiden.
2. De training voor de pedagogisch medewerkers van de kinderopvanginstellingen door de Bibliotheek.

In het overzicht [Opleidingen](#) op [boekstartpro.nl](#) zijn de verschillende trainingen op een rijtje gezet.

5.1 | Aanvullende trainingen en modules

Door het actieprogramma Tel mee met Taal is de focus uitgebreid naar het gericht bereiken van taalzwakke gezinnen. Dit vraagt om een intensivering van het programma BoekStart. Daarnaast sluit het programma BoekStart in de kinderopvang aan bij de nieuwe inzichten en ontwikkelingen in het voorschools domein. Deze nieuwe ontwikkelingen worden verwerkt in uitbreiding van bestaande en nieuwe trainingen. Voor bibliotheekmedewerkers is het aan te bevelen om lid te worden van [Biebtobiebgroep BoekStart](#) en de [nieuwsbrieven](#) van BoekStart in de gaten te houden. Hier worden nieuwe ontwikkelingen en trainingen aangekondigd. Jaarlijks wordt voor trainers een nascholing ter verdieping van de opleiding *Voorleescoördinator* georganiseerd.

5.1.1 | Verdiepende modules bij de Train-de-trainer Interactief voorlezen rondom taalaanbod

Er zijn vier modules ontwikkeld ([Uitbreiding en verdieping training Interactief voorlezen](#)) voor bibliotheekmedewerkers die ervaring hebben met het geven van de training *Interactief voorlezen* in de kinderopvang. Het gaat om korte modules van drie kwartier tot een uur die in diverse settings uitgevoerd kunnen worden, bijvoorbeeld tijdens een overleg met voorleescoördinatoren, studiedag of inspiratiebijeenkomst. Binnen de modules is er sectorbrede aandacht voor de taal- en interactievaardigheden van pedagogisch medewerkers.

Bij het ontwikkelen van de inhoud van deze modules is aangesloten bij de training *TINK* (Taal- en interactievaardigheden in de kinderopvang) en de training *Oog voor interactie*. In deze modules worden dezelfde uitgangspunten gehanteerd, zoals de koppeling met de zes interactievaardigheden van het NCKO.

- Sensitieve responsiviteit
- Autonomie respecteren
- Structureren en grenzen stellen
- Praten en uitleggen
- Het stimuleren van de ontwikkeling
- Het begeleiden van interacties tussen kinderen.

5.1.2 | Meertaligheid bij BoekStart

De [training Meertaligheid BoekStart](#) maakt deel uit van de landelijke aanpak BoekStart van Kunst van Lezen en vergroot de deskundigheid op het gebied van de meertalige taalontwikkeling van 0-4-jarigen. Deze oorspronkelijk door Fers in samenwerking met NHL Stenden Hogeschool ontwikkelde training is aangepast, zodat deze landelijk kan worden aangeboden aan o.m. leesconsulenten BoekStart.

6. Leesomgeving

Een van de doelstellingen van BoekStart in de kinderopvang is dat er een rijke en stimulerende leesomgeving ontstaat binnen het kinderdagverblijf. Een leesomgeving waarin kinderen, van baby tot kleuter, dagelijks worden voorgelezen en waarin zij zelf zullen vragen om voorgelezen te worden. Een rijke leesomgeving helpt om kinderen meer leesmotivatie en meer leesplezier bij te brengen. Hoe meer leesplezier, hoe vaker kinderen naar een boek zullen grijpen; hoe meer ze lezen, hoe groter hun leeservaring wordt. In dit hoofdstuk gaan we in op factoren die de leesomgeving rijker en uitnodigender kunnen maken.

Over de positieve effecten van voorlezen en het gebruik van (digitale) prentenboeken op de taalontwikkeling van jonge kinderen is veel gepubliceerd. Het interactief voorlezen van prentenboeken is genoemd als een van de drijvende krachten achter geletterdheid en taalvaardigheid. Prentenboeken, inclusief digitale prentenboeken, vormen een essentieel onderdeel van de leesomgeving. De leesomgeving is meer dan alleen het aanbod van een (digitale) collectie prentenboeken of een fraai ingerichte leeshoek en heeft betrekking op:

- De collectie: variatie en regelmatige wisseling van prentenboeken, kijkboeken, plaatmateriaal. Aanbod van digitale prentenboeken.
- De presentatie: frontaal, overzichtelijk, op ooghoogte van kinderen en direct bereikbaar, toegankelijke presentatiekasten, fris kleurgebruik. Kostbare of kwetsbare boeken eventueel op een hoge boekenplank waar kinderen niet bij kunnen.
- Betekenisvolle activiteiten: inzet van verhalen/boeken bij de verschillende ontwikkelingsgebieden, thema- en spelactiviteiten, aandacht voor ouderbetrokkenheid.
- Het voorlezen: (interactief) in kleine groepjes en/of individueel, praatmomenten met baby's, voorlezen in combinatie met spel, voorlees-programma's.
- De voorleesplek: flexibel of vast; rustig met weinig kans op afleiding en/of storing; mogelijkheid om in een kring te zitten of aan tafel.
- Het omgaan met boeken: afspraken/regels.
- Het voorlees- en mediaplan: opname in het pedagogisch beleidsplan, vast budget.
- Materialen: handpoppen, knuffels van boekfiguren, de kamishibai.
- De omgeving: een verhalenmuur, verteltafel, computers/tablets om digitale prentenboeken te bekijken.
- Kennis: over taal/leesfasen van jonge kinderen; ontluikende geletterdheid, doorgaande leeslijn, kennis over (digitale) prentenboeken, apps.
- Vaardigheden: verschillende voorleestechnieken, werken met kamishibai, digitale prentenboeken.
- Abonnementen, programma's/producten van de Bibliotheek.

De Bibliotheek richt zich op alle bovengenoemde terreinen en zet haar adviesrol in, informeert en biedt scholing aan. Zij overlegt over het aanbod en stemt af over inzet van programma's en producten. De Bibliotheek ondersteunt verder bij allerlei landelijke, regionale of lokale acties. In netwerken kan het belang van een rijke leesomgeving (ook thuis) aan de orde komen.

6.1 | Leeshoek

De leeshoek in de kinderopvang varieert van een eenvoudige boekenplank tot een fraai ingerichte hoek met ruime mogelijkheden om voor te lezen. Helaas komt het voor dat de collectie boeken uit kapotte exemplaren bestaat. Ook wordt vaak de collectie niet laag neergezet, omdat kinderen de boeken anders kapot kunnen maken. Hiermee wordt geen uitnodigende en stimulerende leesomgeving gecreëerd, voorwaarde om jonge kinderen leesplezier bij te brengen. De subsidie binnen Kunst van Lezen is bedoeld voor verbetering of (her)inrichting van de leeshoek en om het gesprek aan te gaan op welke punten winst te boeken valt.

In het gesprek met het kindcentrum waarin de Sterrenchecklist aan bod komt, is de leeshoek een apart onderwerp. Dit hangt nauw samen met wat er in het beleid van de betreffende kinderopvanginstelling omschreven staat en met de visie van waaruit gewerkt wordt (bijvoorbeeld Dalton, Freinet, Reggio Emilio, antroposofisch). Daarnaast spelen de VVE-programma's, waarmee wordt gewerkt een rol. En wat ook mee kan spelen is de voorkeur van het kindcentrum voor flexibele voorleesplekken of juist een vaste voorleeshoek. Ook de keuze voor boekenuitleen speelt een rol. Hoe dan ook: ga in gesprek en stem af op de wensen en de visie van de kinderopvanginstelling. Afhankelijk van de beschikbare ruimte en eigen budget wordt een plan en een (meerjaren)begroting gemaakt. Denk hierbij aan uitgaven voor zitelementen, meubilair, opbergmogelijkheden, tafel met computer en andere apparatuur.

Foto's/beeldmateriaal

Het is aan te bevelen om foto's te maken als 'nulmeting' bij de beginsituatie van de bestaande leeshoek, de boekenplank of kast (dit wordt later gebruikt als beelddocument bij de evaluatie en afronding van het project).

Advisering

In de gesprekken kun je voorbeelden van ingerichte leeshoeken laten zien: een aparte ruimte, met een bank, zitzakken, kussens. Gezellige plekken om te zitten waar kinderen voorgelezen kunnen worden. Laat de mogelijkheden zien van lage (kleurige) boekenkasten waarin boeken frontaal en aantrekkelijk gepresenteerd staan. In de boekenhoek kunnen kinderen 'zelf lezen', op kussens of op een stoel aan een tafeltje. Foto's aan de wand van lezende kinderen werkt inspirerend. Leeslampjes zorgen voor sfeer, evenals knuffels van boekfiguren.

Adviseer over kijk- en luistermogelijkheden (computer, laptop, tv, headset) om luisterboeken en gedigitaliseerde prentenboeken goed tot hun recht te laten komen. De ruimte kan worden aangekleed met bijvoorbeeld posters van platen uit prentenboeken of afgebeelde vergrote boekfiguren. Adviseer over ondersteunende materialen zoals een voorleesstandaard, zodat er mogelijkheid tot interactie ontstaat. Wijs op de voordelen die de kamishibai biedt. Vertel hoe het van belang is dat kinderen zelf boeken kunnen pakken en bekijken. Kortom, gebruik je kennis en ervaring op al deze terreinen.

Zie:

- In de Handleiding *Training Voorleescoördinator* zijn verschillende voorbeelden opgenomen (op aanvraag: mbos@lezen.nl)
- [*Kwestie van Lezen, Deel 5, De leesomgeving*](#) (Stichting Lezen)
- *Laten we gaan voorlezen!* van Margriet Chorus en Irma van Welzen (SWP)
- *Competent in leesbevordering* van Annet Weterings voor docenten (SWP)

6.2 | Collectie

Een goede collectie is aantrekkelijk, actueel en gevarieerd. Een frisse, goedverzorgde collectie met een ruim aanbod van boeken (vijf titels per kind) nodigt uit tot gebruik. Een goede collectie biedt ook tijdschriften, luisterboeken en andere materialen zoals gedigitaliseerde geanimeerde prentenboeken, kamishibaiplaten, 'knieboeken', prentenboeken in extra groot formaat. De grootte van het kindcentrum, aanwezigheid van horizontale of verticale groepen, aantallen kinderen en het budget bepalen grotendeels de inventarislijst.

Kies voor kinderen van 0-4 jaar een verzameling boeken die bestaat uit:

- versjesboeken, bed-bad-boxboekjes en een bundel wiegeliedjes en bakerrijmpjes;
- aanwijs- en benoemboeken, meestal voor jongere kinderen, maar soms ook boeken met veel details voor oudere kinderen;
- een paar prentenboeken om naar te kijken met een plaat per pagina, een paar met simpele verhaaltjes over dingen dicht bij huis of over emoties;
- voor oudere peuters: een paar boeken met avontuur en fantasie, en voorleesprentenboeken met een echt verhaal;
- voor de bijna kleuters: een of meer voorleesboeken, liefst met illustraties;
- een of meer informatieve of instructieve boeken; eenvoudig en met grote afbeeldingen voor de kleintjes, gedetailleerder voor oudere kinderen.

Kijk daarnaast na of er voldoende (prenten)boeken aanwezig zijn die over belangrijke gebeurtenissen gaan, zoals afscheid nemen (de dood van een huisdier, van opa of oma), verhuizen, bezoek aan de dokter, jarig zijn. Ook gedichtenbundels, voorleesbundels, rijmpjes, versjes, verhalen over bijvoorbeeld Sinterklaas en kerst, Suikerfeest en andere jaarfeesten moeten aanwezig zijn. Adviseer hierbij de klassiekers die hun kracht hebben bewezen. De klassiekers met bekende boekfiguren als Dikkie Dik, Kikker, Dribbel en Muis moeten beslist aanwezig zijn. Tijdens de training *Voorleescoördinator* zal ook duidelijk worden welke titels favoriet zijn bij de pedagogisch medewerkers.

Breng de aanwezige collectie in kaart om te kunnen zien wat ontbreekt en wat vervangen zou moeten worden. Dit is een van de opdrachten bij de training *Voorleescoördinator in de kinderopvang*. Een goede collectie bevat boeken met een aantal basisthema's. Bibliotheek en kinderopvanginstelling kunnen samen bepalen welke titels vast (in eigendom) in de instelling aanwezig zijn. Vervolgens kunnen afspraken gemaakt worden op welke wijze een levering kan plaats vinden als leencollectie van de Bibliotheek.

Zie ook het document [*Richtlijnen collectie kinderopvang*](#).

Boekstart.nl

Op boekstart.nl, de landelijke BoekStartsite voor ouders, staat maandelijks een [Boekentip](#) voor baby's, dreumesen, peuters en kleuters. De [BoekStartapp](#) geeft ook boeken- en voorleestips, evenals het e-magazine [BoekStart voor jou!](#) dat elk kwartaal verschijnt. Op [Boekstartpro.nl](http://boekstartpro.nl) zijn elk kwartaal vier nieuwe [Boekideeën](#) te vinden om mee te werken op de groep. Boekideeën geven houvast bij het interactief voorlezen en het aan de slag gaan met een boek in de groep.

Laten we gaan voorlezen!

Een handig schema, dat gebruikt kan worden om soorten boekjes maar ook de diverse leeftijdsgroepen binnen de kinderopvang in kaart te brengen, is te vinden in *Laten we gaan voorlezen!* van Margriet Chorus en Irma van Welzen (SWP). Dit schema, samen met de harde cijfers van de populatie van een kinderdagverblijf, geven de input voor de kwantiteit van de collectie.

Digitaal aanbod

Geanimeerde prentenboeken zijn goed voor de taalontwikkeling, vooral als ze gebruikt worden in combinatie met het fysieke boek. Door het kijken naar geanimeerde prentenboeken, met bewegende beelden en geluid, leren peuters vijf à zes nieuwe woorden in een half uur. Dat is veel meer dan het gemiddelde van twee à drie woorden per dag.

In de train-de-trainer *Werken met digitale prentenboeken op de BoekStartgroep* (zie [BibliotheekCampus](#)) voor bibliotheekmedewerkers staan kennis en vaardigheden centraal om de praktische toepasbaarheid van het werken met digitale prentenboeken over te brengen op pedagogisch medewerkers en om het werken met digitale prentenboeken te implementeren in het beleid van de kinderopvang. Zie ook [Kwestie van Lezen, Deel 7, Digitale kinderboeken](#) (Stichting Lezen).

6.3 | Beleid leesbevordering en mediaopvoeding

Het pedagogisch-didactisch beleidsplan fungeert als handvat voor de kwaliteit van het pedagogisch handelen in een kindcentrum. Door het regelmatig met medewerkers te evalueren en bij te stellen blijft het in de dagelijkse praktijk zijn vertaalslag vinden. Vrijwel alle kindcentra zeggen een dergelijk beleidsplan als handvat te gebruiken voor de kwaliteit van het pedagogisch handelen in de praktijk. Toch is het onderdeel voorlezen en mediaopvoeding daarin nog niet altijd even zichtbaar.

Voorlezen/mediaopvoeding ondersteunt diverse basisdoelen voor de opvoeding van kinderen in de kinderopvang. Denk hierbij aan veiligheid, ontwikkelen van persoonlijke competenties, ontwikkelen van sociale competenties en overdracht van normen en waarden. De vier ontwikkelingsgebieden van Rixsen-Walraven zijn het uitgangspunt. Een voorlees-mediaplan zorgt ervoor dat er blijvend aandacht is voor het onderwerp. Voorlezen, leesbevordering en mediaopvoeding kunnen dan bijdragen aan de realisatie van deze basisdoelen: leesbevorderings- en mediaopvoedingsdoelstellingen worden gekoppeld aan de basisdoelen van de kinderopvang. Bijvoorbeeld, het werken aan emotionele veiligheid wordt gerealiseerd door het bieden van een leeshoek en het geven van rustmomenten door (digitaal) voorlezen.

Het luisteren naar een verhaal of het samen bezig zijn met een digitaal prentenboek heeft een positief effect op de taalontwikkeling, kinderen leren nieuwe woorden en begrippen. Beide activiteiten dragen bij aan de sociale competenties van kinderen. Binnen de kindcentra wordt met verschillende stimuleringsprogramma's gewerkt. In deze programma's is (interactief) voorlezen opgenomen als onderdeel van de educatieve activiteiten. De uitwerking verschilt per programma. In alle gevallen is BoekStart in de kinderopvang een goede aanvulling om het voorlees- en mediabeleid van de instelling vorm te geven. In het document [Relatie tussen BoekStart en programma's voor kinderopvang/voorscholen](#) wordt in kaart gebracht op welke manier (digitaal) voorlezen een plek heeft in de meest gebruikte programma's. Hiermee kan samen met de kinderopvanginstelling bepaald worden op welke manier BoekStart in de kinderopvang een aanvulling vormt op het beleid van de instelling.

In het pedagogisch-didactisch beleidsplan kan de samenwerking met de Bibliotheek opgenomen worden. Ook de deskundigheidsbevordering op dit terrein kan via een aanbod van trainingen, workshops of instructies door de Bibliotheek worden vastgelegd. Een voorlees- en mediaplan helpt om het voorlezen, en bewust omgaan met digitale media een structurele plek in de dagelijkse gang van zaken te geven. Zo kan bijvoorbeeld worden vastgelegd dat er minimaal een keer per dag wordt voorgelezen, dat kinderen zelf boekjes kunnen pakken en hoe digitale prentenboeken worden ingezet op de groep. Daarnaast dat voorlees, leesbevorderings en digitale activiteiten in een jaarplanning zijn opgenomen en dat ouders worden betrokken.

Met behulp van het [Voorlees- en mediaplaninvulformulier](#) kan de voorleescoördinator, ondersteund door de educatief specialist van de Bibliotheek, een voorlees- en mediaplan voor de eigen vestiging maken. In de training *Voorleescoördinator* komt het werken met een voorlees- en mediaplan aan de orde.

Meer over mediaopvoeding is te vinden in de [Toolkit Mediaopvoeding](#) op [Boekstartpro.nl](#). Een belangrijke stap in het proces om samen te werken aan mediaopvoeding is de bewustwording. Iedereen in de organisatie moet weten waarom mediaopvoeding belangrijk is, ook in de kinderopvang. Informeer of de kinderopvangorganisatie een visie op media en (jonge) kinderen heeft ontwikkeld en dit als mediabeleid heeft opgenomen in het pedagogisch-didactisch beleidsplan. Dit kan goed als uitgangspunt dienen voor het voorlees- en mediaplan.

6.4 | Activiteiten op het gebied van leesbevordering en mediaopvoeding

Verschillende POI's en (Grote Stads)bibliotheken hebben producten ontwikkeld om vorm te geven aan de samenwerking met voorschoolse instellingen. Hiervan zijn de programma's BoekenPret en De Voorleesvogel in BoekStart in de kinderopvang geïntegreerd om bibliotheken ondersteuning te bieden in de samenwerking met kindcentra.

De Voorleesvogel

Met [De Voorleesvogel](#) worden via de kinderopvang boeken dichtbij ouders en kinderen gebracht. Zo worden ouders geïnformeerd en enthousiast gemaakt om hun kind thuis voor te lezen en dit te blijven doen. De Voorleesvogel biedt een Prentenboekenadvieslijst met boeken speciaal geselecteerd voor taalarme gezinnen met peuters van 2 tot 4 jaar. Deze lijst is ook los van De Voorleesvogel te gebruiken. Zie hiervoor de [Kinderopvangpagina](#) op [BoekStartpro.nl](#).

BoekStart-BoekenPret

Het programma BoekStart-BoekenPret richt zich vooral op het ontwikkelen en behouden van leesroutines in gezinnen. Dit biedt kansen om taalzwakkere gezinnen te bereiken. Er zijn diverse materialen en activiteiten om de koppeling tussen instelling en thuissituatie te verstevigen. Een wekelijkse boekenuitleen op de instelling laat ouders wennen aan regelmatig materialen halen in de Bibliotheek. Themagericht werken met een centraal prentenboek en het bijbehorende speel-ontdekboek, jaarlijks bezoek aan de Bibliotheek, kijkmomenten en ouderavonden bieden kinderopvanginstellingen, Bibliotheek en groep 1 en 2 (PO) volop gelegenheid om het voorlezen in de thuissituatie te stimuleren. Een prentenboek staat gedurende een aantal weken centraal in de groep. Het speel-ontdekboek geeft pedagogisch medewerkers een handvat om het prentenboek interactief aan te bieden en verdiepende activiteiten vorm te geven. Alle kinderen of een deel krijgen het centrale prentenboek mee naar huis. Van een aantal centrale prentenboeken zijn ook vertelplaten te koop zodat het vertelkastje eveneens kan worden ingezet. Zie [Handleiding BoekStart-BoekenPret](#). BoekStart-BoekenPret is opgenomen in de databank van het Nederlands Jeugdinstituut.

7. Activiteiten en ouderbetrokkenheid

Kinderopvanginstellingen en ouders zijn samen verantwoordelijk voor de optimale ontwikkeling van het kind. Uit onderzoek kwam naar voren dat als ouders betrokken zijn bij het voorlezen thuis, dit een positief effect heeft op kinderen, zowel op hun leesresultaten als de band tussen ouder en kind.

Kenmerken voor een positieve leesopvoeding zijn:

- thuis zelf lezen
- voorlezen
- praten over boeken
- boeken cadeau geven
- naar de Bibliotheek of boekhandel gaan

7.1 | Ouderbetrokkenheid

Ouders zijn een onmisbare partner in de leesopvoeding. De kans dat een kind uitgroeit tot een lezer wordt vijf keer zo groot als ouders een actieve leesopvoeding voeren (Stalpers, 2007). Het formele leren, het leren op school, beslaat ongeveer 10 % van de tijd van kinderen. Ze leren het meeste informeel, waarvan verreweg het meeste thuis. Uit onderzoek (Heleen van den Berg: [BoekStart maakt baby's slimmer](#)), blijkt dat kinderen van ouders die meedoen met BoekStart en hun baby al voordat deze acht maanden oud is voorlezen, hoger scoren op taal. Een vroege start met een actieve leesopvoeding is dus van belang.

7.2 | Ouderbetrokkenheid verhogen

Borging van BoekStart in het beleid van de kinderopvang geeft ouderbetrokkenheid een stevige plek. Eén van de onderdelen van BoekStart in de kinderopvang is het werken aan een rijke leesomgeving thuis.

De belangrijkste voorwaarden voor een rijke leesomgeving thuis zijn:

- er zijn boeken thuis
- ouders lezen zelf (kranten, tijdschriften, boeken)
- ouders lezen (liefst dagelijks) voor aan het jonge kind

Op basis hiervan kan de kinderopvang met ouders in gesprek gaan bij de aanmelding van hun kind. Uitgangspunt is de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de optimale ontwikkeling van het kind. Bespreekpunten kunnen bijvoorbeeld zijn het voorlezen thuis, er plezier aan verbinden en het (gratis) lidmaatschap van de Bibliotheek. Hierbij kan het programma BoekStart voor baby's nog eens worden toegelicht en de [ouderfolder](#) meegegeven. Er kan ingegaan worden op wat een ondersteunend en stimulerend gezinsklimaat is. Ook kan [BoekStart voor jou!](#) onder de aandacht gebracht worden. Dit online magazine met tips over de nieuwste boekjes, voorlezen en multimedia verschijnt vier keer per jaar. De Bibliotheek kan deze digitale brochure via de nieuwsbrief van de kindcentra verspreiden naar ouders.

Breng ook de groepsbijeenkomsten in de Bibliotheek die in het kader van BoekStart worden georganiseerd onder de aandacht. Daarnaast kunnen gespreksonderwerpen aangedragen worden die direct met onderwerpen als lezen en taal te maken hebben, zoals: hoe worden thuis de boeken neergezet (zijn er boeken in huis?), kunnen kinderen er zelf bij? Hebben ze een boekenplankje? Lezen ouders zelf in boeken, kranten of tijdschriften? Lezen ze hun kinderen voor? Het tonen van voorbeelden hoe ouders kunnen voorlezen via (video)beeld of door middel van voorbeeldvoorleesgedrag te laten zien, kan helpen om de vaardigheden (en zelfvertrouwen) van ouders op dit terrein te vergroten.

Het stappenplan [Ouderpartnerschap en lezen](#) laat zien hoe de Bibliotheek samen met een kinderopvanginstelling kan werken aan het stimuleren van de leesopvoeding thuis.

De Bibliotheek

De kinderopvang kan in de vorm van bibliotheekbezoeken kinderen in groepsverband in contact brengen met de Bibliotheek. Deze bezoeken hebben vaak een speels karakter. Er wordt voorgelezen en er worden liedjes gezongen en boekjes bekeken. Ouders worden actief gestimuleerd om mee te komen en leren over het voorlezen door de manier waarop de bibliotheekmedewerker voorleest en de aandacht weet vast te houden. Aan ouders kan informatie worden verstrekt over de bibliotheekabonnementen en alles wat een Bibliotheek verder kan bieden. Ook geven instellings- of groepsabonnementen de gelegenheid om voorleesmateriaal te lenen voor gebruik in de kinderopvang. Met de [uitgebreide lestips en speelsuggesties](#) kan de Bibliotheek de pedagogisch medewerkers inspireren om tijdens De Nationale Voorleesdagen extra verdieping te bieden aan het voorlezen.

Ouderbijeenkomsten/ouderavonden

Bij ouderactiviteiten worden ouderavonden vaak het eerst genoemd. De kinderopvang is verplicht ouderavonden te organiseren. De opkomst valt nogal eens tegen bij formele ouderavonden. Dit komt niet alleen door een drukbezet programma, maar ook omdat ouders soms drempels ervaren of alleen komen als er problemen zijn die direct te maken hebben met hun kind. Een ouderavond die gevuld is met videobeelden van hun eigen kind(eren) krijgt meestal wel belangstelling. Binnen BoekStart in de kinderopvang is het streven om onderwerpen rond taal, een leesrijke omgeving, digitale prentenboeken ([Bereslim via Jeugdbibliotheek.nl](#)), het (interactief) voorlezen en betekenisvolle activiteiten n.a.v. boeken bij ouders onder de aandacht te brengen. De vernieuwing van de inrichting van de leeshoek en van de collectie kan bovendien worden aangegrepen om een positieve impuls te geven aan de formele ouderavonden.

Een andere mogelijkheid bieden informele ouderbijeenkomsten, zoals inloopochtenden, koffieochtenden in de kinderopvang of de Bibliotheek. Een combinatie in de vorm van ouder-kindbijeenkomsten zijn, hoewel structureel van opzet, informeel van karakter. Ouders krijgen naast een gezamenlijk programma met hun kind (meespeelmomenten) een apart onderdeel aangeboden. Hierin worden ouders geïnformeerd over het voorlezen thuis en het belang van voorleesroutines. Voor de kinderen is er apart tijd om te worden voorgelezen en samen liedjes te zingen. Een gezamenlijke maaltijd waarbij ouders en pedagogisch medewerkers met elkaar in gesprek gaan, blijkt ook een effectief middel om ouders te bereiken (ouders kunnen zelf eten/hapjes maken en meenemen). Als de activiteiten aansluiten bij feestelijke momenten in het jaar (Sinterklaas, kerst, Suikerfeest, viering van de seizoenen) kan dit ook voor een hoge opkomst zorgen. Bovendien bieden zulke activiteiten ouders een gemakkelijke ingang om, desnoods eenmalig, hun praktische bijdrage te leveren. Ook bij het (her)inrichten van de leeshoek kunnen ouders betrokken worden.

Voorleesfilmfragmenten: Voorlezen aan jonge kinderen: hoe doe je dat?

In deze filmfragmenten zie je ouders voorlezen aan hun jonge kinderen: niet zoals het eigenlijk zou moeten, maar gewoon zoals het vaak gaat. De kijkvragen erbij laten je goed letten op wat er gebeurt tijdens de filmpjes en laten je nadenken over voorlezen aan jonge kinderen, zodat ouders meer inspiratie opdoen voor nog meer fijne voorleesmomenten. Deze filmfragmenten zijn goed in te zetten tijdens ouderbijeenkomsten begeleid door iemand van de Bibliotheek of kinderopvang. Zie [Handleiding filmfragmenten](#) (boekstartpro.nl in de Toolkit Activiteiten onder Beveilige bestanden). Of maak gebruik van de [voorleesfilmpjes op de Groeimeter](#) bij de verschillende leeftijdsfasen.

7.3 | Landelijke campagnes

Bij activiteiten en/of deelname aan campagnes blijft de focus gericht op het kind in zijn (taal)ontwikkeling en dat gebeurt met ouders, bij voorkeur in netwerkverband met andere instellingen zoals consultatiebureaus, Centra voor Jeugd en gezin, kinderopvang, Bibliotheek en gemeente. Campagnes zoals De Nationale Voorleesdagen bieden eveneens mogelijkheden om lokaal, gemeentebreed of regionaal activiteiten te ontplooien. De gemeentelijke (leesbevorderings- of VVE-) netwerken kunnen hiervoor een platform voor samenwerking en ideeënuitswisseling zijn. We noemen de belangrijkste:

BoekStartdag

De landelijke BoekStartdag, die jaarlijks gehouden wordt op een zaterdag in juni, is primair bedoeld om jonge gezinnen kennis te laten maken met de Bibliotheek. Er wacht hen die dag een (extra) warm welkom met een speciaal programma, waarbij ook samenwerkingspartners betrokken kunnen worden, zoals de kinderopvang. Zie boekstartpro.nl: [Toolkit BoekStartdag](#).

De Nationale Voorleesdagen

De Nationale Voorleesdagen hebben als doel het voorlezen aan kinderen die zelf nog niet kunnen lezen, te bevorderen. Door een jury van jeugdbibliothecarissen zijn tien prentenboeken gekozen die tijdens De Nationale Voorleesdagen centraal staan. Een boek is gekozen tot Prentenboek van het Jaar. De Nationale Voorleesdagen vinden jaarlijks plaats in de derde week van januari en starten met Het Nationale Voorleesontbijt. De jongste kinderen worden dan voorgelezen in de kinderopvang en op basisscholen. Ouders en grootouders lezen voor, maar ook buurtgenoten: van de wijkagent tot de bakker.

Zie: [CPNB Campagnes](#) en [Instructie NVD](#)

Kinderboekenweek

De Kinderboekenweek wordt jaarlijks in oktober gehouden. In het hele land zijn er tien dagen lang allerlei activiteiten rond het kinderboek. Bibliotheken, onderwijs, boekhandels en culturele centra haken hierop in. Het jaarlijks wisselende thema van de Kinderboekenweek dient als leidraad bij de organisatie van de vele activiteiten. De Voorleesgids wordt uitgegeven, er zijn schrijversactiviteiten, activiteiten rond boeken en het thema, en een Kinderboekenbal. Werd eerst alleen op basisscholen veel aandacht aan de Kinderboekenweek besteed, ook de kinderopvang doet steeds vaker mee.

Zie: [CPNB Campagnes](#)

Media Ukkie Dagen

De Media Ukkie Dagen is een initiatief van Netwerk Mediawijsheid. Met de Media Ukkie Dagen vraagt Netwerk Mediawijsheid jaarlijks aandacht van ouders en (professionele) opvoeders voor het belang van mediaopvoeding van kinderen van 0-6 jaar. Deze campagne vindt jaarlijks eind maart/begin april plaats. De Media Ukkie Dagen biedt kansen om de Bibliotheek te profileren als de deskundige omtrent verschillende digitale media voor jonge kinderen.

Zie: [Media Ukkie Dagen](#)

De Week van de Opvoeding

In de Week van de Opvoeding, , initiatief van het Nederlands Jeugdinstituut, draait het om ontmoetingen en uitwisselingen tussen ouders/opvoeders, kinderen en jongeren. De activiteiten zijn zeer divers en worden georganiseerd door regionale en lokale organisaties en in steden op wijkniveau. De Week van de Opvoeding vindt jaarlijks plaats in de eerste week van oktober. De week biedt kansen om ouders/opvoeders te wijzen op de rol van kinderopvang en Bibliotheek, en de functie van prentenboeken en materiaal dat met opvoeding te maken heeft.

Zie: [Nji.nl](#).

Zie verder:

- [Notitie Ouders betrekken bij lezen](#)
- [Kwestie van Lezen, Deel 8, Ouders betrekken bij \(voor\)lezen](#)
- [Kwestie van Lezen, Deel 6, Voorlezen stimuleren in meertalige gezinnen](#)

8. Communicatie

Tijdens de implementatie van BoekStart in de kinderopvang zijn er momenten waarbij lokaal op een feestelijke manier aandacht kan worden gevraagd. Denk hierbij aan:

- de ondertekening van de samenwerkingsovereenkomst
- het uitreiken van de certificaten aan de voorleescoördinatoren na het volgen van de training
- de opening van de leeshoek
- de overhandiging van het boekenpakket

Ten behoeve van eenduidige communicatie is een overzicht gemaakt van de verschillende doelgroepen die in het traject in beeld komen. Per doelgroep is aangegeven welke materialen voor hen bedoeld zijn en de momenten waarop deze ingezet kunnen worden.

8.1 | Doelgroepen

- Bibliotheken
 - » Directies (ondersteuning)
 - » Jeugd- en educatiespecialisten (uitvoering)
 - » Marketing/communicatie (promotionele ondersteuning)
- Gemeente
- Kinderopvang
- Ouders

8.2 | Communicatiemiddelen

Op boekstartpro.nl in de [Toolkit Marketing & Communicatie](#) vind je verschillende materialen die ingezet kunnen worden bij de promotie van BoekStart in de kinderopvang.

BoekStartbestellijst

Via de [BoekStartbestellijst](#) kunnen door bibliotheken materialen worden besteld tegen verzendkosten. Andere partijen, zoals kinderopvang, jeugdgezondheidszorg en gemeente kunnen via de Bibliotheek bestellen.

Landelijkehuisstijl.nl

Via landelijkehuisstijl.nl zijn er templates beschikbaar waarmee bijvoorbeeld posters of kaarten gemaakt kunnen worden. Er kan eigen tekst, eigen beeld of een eigen logo toegevoegd worden binnen de huisstijl van BoekStart. Inloggen via landelijkehuisstijl.nl.

Logo

Het [logo van BoekStart](#) in de huisstijl van de Bibliotheek is in verschillende varianten te downloaden.

Foto's

Een selectie van [foto's](#) is te gebruiken voor activiteiten. Deze foto's mogen uitsluitend gebruikt worden ter promotie van BoekStart.

8.3 | Communicatiemiddelen per doelgroep

Naar bibliotheken, kinderopvang en gemeenten

- Uitnodiging informatie-/startbijeenkomst, nodig:
 - » tekst e-mail, inclusief globaal idee van het programma
 - » opmaak e-mail
 - » e-mailadressen van uit te nodigen personen

Voor bibliotheken

- [Samenwerkingsovereenkomst en toelichting](#)
- [PowerPointpresentatie BoekStart in de kinderopvang](#)

- [BoekStartfilm](#)
- Promotiematerialen (als koffers, posters, boekenleggers, *BoekStart voor jou!*)

Voor kinderopvang

- [Informatie over BoekStart in de kinderopvang](#)
- Informatie over wat er van de kinderopvang wordt verwacht: wat zij moeten doen en wanneer?
- [Informatie over wat de kinderopvang ouders kunnen vertellen](#)
- [BoekStartfilm](#)
- [Promotiematerialen](#) (als koffers, posters, boekenleggers)
- [Materiaal voor ouders](#) (als koffertje, folder, *BoekStart voor jou!*, bon voor gratis lidmaatschap voor peuters)

Voor gemeenten

- [Informatie over BoekStart in de kinderopvang](#)
- Informatie over wat er van de gemeente wordt verwacht en wanneer
- [BoekStartfilm](#)
- [Goede voorbeelden BoekStart in de kinderopvang](#)
- [Factsheet *Meer voorlezen, beter in taal*](#)
- [Factsheet BoekStart in de kinderopvang](#)
- [Document *Meerwaarde BoekStart in de kinderopvang*](#)
- [Praktijkaart BoekStart in de kinderopvang](#)
- Artikelen over BoekStart in de kinderopvang (zie hiervoor boekstartpro.nl)

Voor ouders

Er zijn diverse folders om aan ouders mee te geven, zoals de folder [Voorlezen aan jonge kinderen van 0-4 jaar](#), beschikbaar in verschillende talen en de folder [Hoera... voorlezen!](#), evenals de waardebonnen [Gratis lidmaatschap voor baby](#) en [Gratis lidmaatschap voor peuter](#). De vierjaarlijkse digitale uitgave [BoekStart voor jou!](#) met actuele boekentips en informatie rondom voorlezen kan aan ouders (in een nieuwsbrief) worden gemaïld. Kijk ook op boekstartpro.nl bij [Ouderpartnerschap](#).

8.4 | Startbijeenkomst: communicatiemoment

Bij de officiële aanvang van BoekStart in de kinderopvang wordt de samenwerkingsovereenkomst getekend. Het is goed om hiervan een persmoment te maken om het project onder de aandacht te brengen bij de doelgroep, belanghebbenden en (mogelijk) geïnteresseerden. Het doel van de bijeenkomst is het geven van informatie, het naar voren brengen van de motivatie en het beantwoorden van vragen.

8.4.1 Samenwerkingsovereenkomst: persmoment

Met de ondertekening van de samenwerkingsovereenkomst bij aanvang van het programma BoekStart in de kinderopvang gaat de Bibliotheek een structurele samenwerking aan met de betreffende kinderopvanginstelling op basis van de geformuleerde randvoorwaarden. Uiteraard kun je hiervan een persmoment maken: BoekStart in de kinderopvang gaat hierbij officieel van start! Voor deze feestelijke startbijeenkomst worden betrokkenen van de Bibliotheek, kinderopvangcentra en gemeente uitgenodigd en de lokale of provinciale pers. Het programma bestaat uit een uitleg over doel en inhoud van BoekStart in de kinderopvang, geplaatst in het bredere kader van het programma Kunst van Lezen en in relatie tot BoekStart voor baby's.

Afhankelijk van de grootschaligheid van de bijeenkomst kunnen er vervolgens verschillende sprekers aan het woord komen die uitleggen waarom lezen op jonge leeftijd belangrijk en leuk is. Zie hiervoor de Kunst van Lezen-brochure [Meer voorlezen, beter in taal](#). Dit kan ondersteund worden met de [PowerPointpresentatie BoekStart in de kinderopvang](#) of inspirerende beelden van de leesomgeving in de kinderopvang. Ten slotte kan er gedacht worden aan een ouderactiviteit als *Wapperkids* of *Muziek op schoot*. Het officiële deel van de bijeenkomst wordt bezegeld met een ritueel en bestaat uit het tekenen van een samenwerkingsconvenant tussen Bibliotheek, gemeente en kinderopvang. Sluit de bijeenkomst feestelijk af met een traktatie.

8.5 | Sociale media

Op Facebook, Twitter en Instagram kun je BoekStart volgen en op de hoogte blijven van alle nieuw ontwikkelingen, boeken- en voorleestips voor ouders van het jonge kind.

9. Begroting

9.1 | Exploitatiemodel BoekStart in de kinderopvang

Een belangrijk onderdeel van het projectplan voor BoekStart in de kinderopvang is de begroting. Voor het opstellen van de begroting is in opdracht van Kunst van Lezen het exploitatiemodel BoekStart in de kinderopvang ontwikkeld. Het exploitatiemodel biedt een handvat om inhoudelijke keuzes te koppelen aan de kostenposten die bij BoekStart in de kinderopvang een rol spelen. Het exploitatiemodel volgt de kaders en standaardisering die horen bij de aanpak van de Bibliotheek *op school* en er is een relatie met het exploitatiemodel dat voor de Bibliotheek *op school* basisonderwijs is ontwikkeld. Daar waar het de adviesnormen betreft wijkt het exploitatiemodel BoekStart in de kinderopvang op onderdelen af van het exploitatiemodel voor het basisonderwijs. Maar er kan ook sprake zijn van een overlap van kosten. Denk bijvoorbeeld aan het gezamenlijk gebruiken van eenzelfde uitleensysteem voor het basisonderwijs en peuterspeelzalen of kinderopvanginstellingen (binnen een IKC). Het al dan niet volgen van de landelijke adviesnormen in het exploitatiemodel zijn afhankelijk van de lokale invulling en kan dus per instelling en per gemeente verschillen. Naast toepassing in peuterspeelzalen of kinderdagverblijven die met BoekStart in de kinderopvang gaan werken, kan het model ook ingezet worden voor een gecombineerde aanpak BoekStart - de Bibliotheek *op school* binnen Brede scholen of Integrale kindcentra (IKC). Het Exploitatiemodel BoekStart in de kinderopvang en een uitgebreide toelichting zijn beschikbaar via de [toolkit Bouwsteen Exploitatie](#).

9.2 | Stimuleringsregelingen

Voor het opstellen van een begroting voor BoekStart in de kinderopvang is het belangrijk te weten dat er voor deze doelgroep geld beschikbaar is in de vorm van stimuleringsregelingen van Kunst van Lezen. Het gaat hier om de regelingen: Stimuleringsregeling BoekStart in de kinderopvang breed, de Stimuleringsregeling BoekStart in de kinderopvang regulier en de Intensieve stimuleringsregeling BoekStart in de kinderopvang. Elk jaar wordt opnieuw bekeken of de stimuleringsregelingen worden aangeboden; dit is afhankelijk van de ter beschikking gestelde subsidie door het ministerie van OCW. Daarom kan ook het subsidiebedrag per regeling per jaar variëren.

In 2023 heeft het ministerie van OCW een fors bedrag beschikbaar gesteld voor 500 nieuwe locaties BoekStart in de kinderopvang: de Impulsregeling Masterplan basisvaardigheden. Eind 2023 is hier een vervolg op gekomen met nog een bedrag voor 880 nieuwe locaties met bovendien een doorontwikkelingssubsidie voor al bestaande locaties. Deze subsidie wordt verstrekt t/m schooljaar 2025-2026. Informeer naar de mogelijkheden bij je provinciale BoekStartcoördinator.

Zolang de subsidie via het Masterplan basisvaardigheden van kracht is, zijn de reguliere en brede stimuleringsregeling niet van toepassing. De Intensieve stimuleringsregeling kan wel worden aangevraagd.

De stimuleringsregeling BoekStart in de kinderopvang regulier is primair bedoeld voor die basisbibliotheken die nog niet met BoekStart in de kinderopvang werken, om de deelname in hun werkgebied nadrukkelijk te stimuleren. Deze basisbibliotheken krijgen voorrang. Is er nog budget over, dan wordt dit resterende budget verdeeld over de andere basisbibliotheken die met een nieuwe, andere kinderopvanglocatie voor deze regeling in aanmerking willen komen. Dit kan ook in een gemeente zijn waar locaties al met BoekStart in de kinderopvang werken. Gemeenten waar nog geen BoekStart in de kinderopvang is, krijgen echter voorrang.

De brede stimuleringsregeling is bedoeld voor basisbibliotheken die BoekStart in de kinderopvang in meerdere locaties van één kinderopvangorganisatie tegelijkertijd opzetten. Of voor basisbibliotheken die in één gemeente BoekStart in de kinderopvang voor alle kinderopvangorganisaties tegelijk opzetten. Deze regeling is bedoeld om de omvang van deelname aan BoekStart in de kinderopvang in het werkgebied nadrukkelijk te stimuleren. De kern binnen de brede regeling bestaat uit een voorlees- en mediaplan en een voorleescoördinator op iedere locatie, met een overkoepelend voorleesbeleid met uitgangspunten voor de totale organisatie. Het gaat in deze regeling dan om een lichte variant van BoekStart in de kinderopvang. Aanvullende middelen van derden, zoals de gemeente, kunnen hier een maximale variant van maken met aandacht voor alle bouwstenen.

De Intensieve stimuleringsregeling is bedoeld voor basisbibliotheken die BoekStart in de kinderopvang willen verdiepen

bij locaties van een kinderopvangorganisatie die al met BoekStart in de kinderopvang werken. Deze regeling is bedoeld om het werken met digitale prentenboeken op de groep nadrukkelijk te stimuleren en te borgen in het beleid van de kinderopvangorganisatie. De Intensieve stimuleringsregeling is bedoeld om het gebruik van digitale prentenboeken binnen BoekStart in de kinderopvang een impuls te geven en te bewerkstelligen dat dit wordt opgenomen in het beleid van de kinderopvangorganisatie.

Zie ook op boekstartpro in de [Toolkit Netwerk & Beleid](#).

9.3 | Werkwijze

In het exploitatiemodel worden alle hoofdkosten, zoals kosten voor formatie en collectie, op een gestructureerde manier in beeld gebracht. Het exploitatiemodel kent de volgende hoofdkostensoorten:

- Collectie en activiteiten;
- Leesomgeving;
- Formatie Bibliotheek;
- Formatie instelling (peuterspeelzaal of kinderopvanginstelling);
- Scholing personeel Bibliotheek;
- Scholing personeel kinderopvang;
- Uitleenproces;
- Overige kosten.

Door het exploitatiemodel BoekStart in de kinderopvang te combineren met het ingevulde exploitatiemodel voor de PO-groepen ontstaat een beeld van de totale kosten waar je mee te maken hebt wanneer je kiest voor een gecombineerde aanpak BoekStart in de kinderopvang/de Bibliotheek *op school* voor 0-12 jaar. In de Toolkit tref je een afzonderlijk spreadsheet aan waarin je de financiële uitkomsten van beide exploitatiemodellen handmatig kunt samenvoegen tot één geheel.

9.4 | Financiering

Het exploitatiemodel geeft ook (het begin van) een antwoord op de vraag hoe de kosten voor BoekStart in de kinderopvang gedekt kunnen worden. Hiervoor biedt het werkblad 'Financiering' de mogelijkheid om de totale kosten te verdelen tussen de kinderopvanginstelling, de Bibliotheek en/of een derde partij, bijvoorbeeld een gemeente. Dit moet handmatig gebeuren en is afhankelijk van de gemaakte afspraken in de lokale situatie. Het werkblad 'Toelichting Financiering' geeft een toelichting op de opzet en werkwijze. Op basis van de gemaakte keuzes maakt het exploitatiemodel een hulpoort (werkblad 7) voor eigen gebruik én een offerte voor de kinderopvanglocatie (werkblad 8). De offerte laat alleen de totale kosten voor de kinderopvanglocatie zien van de af te nemen dienstverlening. Zo wordt voorkomen dat de kinderopvang of derde partij delen uit de dienstverlening afneemt in plaats van het hele pakket dat nodig is voor het uitvoeren van Boekstart in de kinderopvang.

9.5 | Relatie financiering met begroting Bibliotheek en kosten backoffice

Nadat de financiering in kaart is gebracht zet je de laatste stap, namelijk het invlechten van de kosten voor BoekStart in de kinderopvang in de begroting van de Bibliotheek. Dat is nodig omdat de aanpak van BoekStart in de kinderopvang een verschuiving van de bestaande inzet van middelen van de Bibliotheek met zich meebrengt. Hoe de Bibliotheek hiermee omgaat, zal van geval tot geval verschillen. Een tweede vraag waar het exploitatiemodel geen antwoord op geeft, zijn de backoffice-kosten die de Bibliotheek/POI moet maken om de dienstverlening voor BoekStart in de kinderopvang aan te kunnen bieden.

9.6 | Btw

Een bijzonder punt van aandacht is de btw. Bibliotheekorganisaties kunnen de btw van de fiscus terugvorderen voor facturen van goederen of diensten die bedoeld zijn voor de bibliotheekorganisatie zelf. Scholen, kinderdagverblijven en peuterspeelzalen kunnen dat niet. Aanschaf door de Bibliotheek geeft in budgettair opzicht meer ruimte dan in het geval dat deze uitgaven door de kinderopvanginstelling gedaan worden. Voorwaarde is wel dat de Bibliotheek de bestelling voor haar rekening neemt en dat de Bibliotheek de materialen/boeken in bruikleen aan de instelling geeft. De goederen blijven dus eigendom van de Bibliotheek.

10. Netwerk

Sinds de start van het programma Kunst van Lezen, waar BoekStart in de kinderopvang onder valt en dat deel uitmaakt van het programma Tel mee met Taal, wordt benadrukt dat het opbouwen van leesbevorderingsnetwerken van groot belang is. In dit hoofdstuk volgt een overzicht van netwerken waarin BoekStart in de kinderopvang wordt uitgevoerd en ondersteund.

Landelijk

Stichting Lezen - Stichting Lezen coördineert BoekStart en de Bibliotheek *op school*. Stichting Lezen ontvangt de landelijke subsidie ter ondersteuning van deze aanpakken en zet die in. Een onderdeel hiervan zijn directe subsidies aan bibliotheken voor het opzetten van nieuwe locaties voor BoekStart en de Bibliotheek *op school*, aan te vragen via de POI. Stichting Lezen ontwikkelt ook de trainingen voor BoekStart en de Bibliotheek *op school*. Daarnaast is Stichting Lezen het expertisecentrum op het gebied van lezen en leesbevordering. Op lezen.nl staan talloze publicaties, van onderzoeksrapporten tot infographics. Daarnaast is een deel van de site gewijd aan het samenvatten van wat er uit onderzoek bekend is over lezen en leesbevordering.

SPN - De Samenwerkende POI's Nederland hebben een belangrijke rol in de ondersteuning van de aanpakken BoekStart en de Bibliotheek *op school*. Een landelijk kernteam, bestaande uit medewerkers van verschillende POI's en specialisten van Stichting Lezen, zorgt voor het onderhoud en de doorontwikkeling van de infrastructuur die bibliotheken kunnen gebruiken bij de implementatie, uitvoering en borging van BoekStart en de Bibliotheek *op school*. Zo zijn er landelijke toolkits (zie boekstartpro.nl), een website voor ouders (boekstart.nl), een samenwerkingsplatform voor bibliotheken (biebtobieb) en is er een maandelijkse nieuwsbrief (aankomen kan via info@boekstart.nl).

KB - De KB/nationale bibliotheek is samen met Stichting Lezen verantwoordelijk voor het programma Kunst van Lezen. Met name de digitale diensten vallen onder de directe verantwoordelijkheid van de KB: digitaal lezen en digitale geletterdheid.

VOB - De Vereniging van Openbare Bibliotheken speelt op twee vlakken een rol voor BoekStart en de Bibliotheek *op school*: in de lobby naar de landelijke en lokale politiek, en op het vlak van scholing en ontwikkeling. De website bibliotheekcampus.nl is de vindplaats van de trainingen die zijn ontwikkeld in het kader van de programma's BoekStart en de Bibliotheek *op school*.

Provinciaal

POI - De POI heeft bij elke bouwsteen een belangrijke adviserende functie voor bibliotheken die werken met de aanpakken BoekStart en de Bibliotheek *op school*. Er is voor elke aanpak een coördinator bij de POI, die contact onderhoudt met het SPN-kernteam en met Stichting Lezen. Houd wel rekening met verschillen tussen POI's, vanwege de omvang van de organisatie en specifieke provinciale opdrachten.

Lokaal

Gemeente - Natuurlijk is de gemeente altijd een belangrijke partij voor de Bibliotheek, aangezien de Bibliotheek gefinancierd wordt door de gemeente. BoekStart en de Bibliotheek *op school* vallen niet per definitie binnen deze financiering, dus het is belangrijk om met de gemeente in gesprek te zijn over het belang van deze aanpakken en de mogelijkheden voor financiering. Denk er hierbij ook aan dat binnen de gemeente de ambtenaren van Cultuur en die van Onderwijs niet altijd contact hebben met elkaar. Veelgebruikte extra subsidiebronnen zijn het Onderwijs Achterstanden Beleid, het Nationaal Programma Onderwijs en fondsen voor het stimuleren van gelijke kansen en de preventie van laaggeletterdheid.

Bestuur kinderopvangorganisatie - Het bestuur van een kinderopvangorganisatie is verantwoordelijk voor de kwaliteit van opvang en is daarom een belangrijke partij in het lokale netwerk rond leesbevordering. Bij grotere kinderopvangkoepels met meerdere aangesloten organisaties heeft een bestuur vaak een kwaliteitsmanager of –medewerker. Die kan BoekStart in de kinderopvang als aanpak onder de aandacht brengen van de kinderopvang die deel uitmaakt van de organisatie.

Kinderopvanglocatie - De kinderopvanglocatie is de directe samenwerkingspartner van de Bibliotheek, en de impact van de aanpak hangt in grote mate af van de inzet van de locatie. Investeer daarom als Bibliotheek voldoende in die samenwerking en vraag van de kinderopvanglocatie dezelfde betrokkenheid.

11. Veel gestelde vragen

Wat is de tijdsinvestering voor de pedagogisch medewerkers?

- Zo'n 40-50 uur in een periode van 6 maanden: 1 tot 1,5 uur per week.
- Gesprekken met de Bibliotheek: 2 x 2 uur of meer
- Doorlopend overleg met de Bibliotheek 2 uur
- Nakijken boekencollectie: 4 uur
- Voorlees- en mediaplan/activiteitenplan maken: 4 uur
- Cursussen: 16 uur
- Huiswerk: 4 uur
- Ouderactiviteiten: 4 uur
- Aanschaf boeken en presentatiemateriaal: 4 uur
- Doorlopend informeren op teamoverleg/collega's: 2-3 uur
- Openingsactiviteit: 2 uur

Welke scholing heeft bibliotheekpersoneel nodig, en wat is de belasting?

- Train de trainer *Interactief Voorlezen*: een dag (van 10.00-16.30 uur).
- Train de trainer *Voorleescoördinator*: twee dagen (van 10.00-15.00 uur)
- Train de trainer *Werken met digitale prentenboeken op de BoekStartgroep*: online introductie (1,5 uur) en 2x live bijeenkomst (1dag + 1 dagdeel)

Welke scholing hebben de pedagogische medewerkers nodig, en wat is de belasting?

- Training *Interactief Voorlezen*: twee dagdelen van elk 2,5 uur
- Training *Voorleescoördinator*: drie dagdelen
- Training *Werken met digitale prentenboeken op de BoekStartgroep*: op maat

Er wordt gesproken over minimaal 1 persoon van een kinderopvang opleiden tot voorleescoördinator. Kunnen meerdere mensen de training volgen?

De vraag is of er meerdere personen opgeleid kunnen worden vanuit het budget. Als de kinderopvang zelf meer dan een voorleescoördinator wil, zullen ze dit zelf moeten bekostigen. Het mag uiteraard wel.

Wat houdt de presentatie aan de kinderopvang in?

Introductie van BoekStart in de kinderopvang met ondersteunende materialen (koffers, BoekStartwaardebonnen) als start van een structureel contact, alsmede het realiseren van een leeshoek/plek. Hiervoor is budget binnen de subsidie.

Wat wil zeggen 'Projectbegeleiding lokaal' (Bibliotheek en kinderopvang)?

Dit is de begeleiding vanuit de Bibliotheek aan de kinderopvang. Regelmatig, structureel contact is hierbij cruciaal. Hiervoor is geld vanuit de subsidie beschikbaar.

In de subsidie is er ook geld voor een activiteit, welke activiteiten worden hiermee bedoeld?

Leesbevorderingsactiviteiten, dat wat de Bibliotheek concreet te bieden heeft aan de kinderopvang aan programma's en specifieke materialen voor kinderen van 0-4 jaar en hun begeleiders. Gericht op de kinderen zelf, op de pedagogisch medewerkers, maar ook ouderactiviteiten, georganiseerd in de Bibliotheek of in de kinderopvang over lezen en leesbevordering.

Zie voor BoekStart in de kinderopvang gerelateerde documenten de Toolkit op boekstartpro.nl onder:

- Netwerk & Beleid
- Collectie
- Expertise
- Voorlees- en mediaplan
- Voorlezen

Colofon

Copyright © BoekStart 2023

Deze uitgave kwam tot stand op basis van het *Basisdocument BoekStart in de kinderopvang* (2017), als onderdeel van het landelijke leesbevorderingsprogramma Kunst van Lezen (samenwerking tussen Stichting Lezen en KB/nationale bibliotheek).

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag zonder voorafgaande toestemming van Kunst van Lezen worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt.

Redactie: Stichting Lezen en SPN Kernteam | Fotografie: BoekStart | Vormgeving: Cubiss